

צְלִילוֹת הַדַּעַת

"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֶהֱרֹן קָרֵב אֵל הַמִּזְבֵּחַ" (ויקרא ט, ז).

"קָרֵב אֵל הַמִּזְבֵּחַ" - שְׁהִיָּה אֶהֱרֹן בּוֹשׁ, וַיֵּרָא לְגִשְׁתּוֹ, אָמַר לוֹ מֹשֶׁה, לָמָּה אַתָּה בּוֹשׁ, לָכֶּה נִבְחַרְתָּ (רש"י בשם תורת כהנים). "קָרֵב אֵל הַמִּזְבֵּחַ" -- מִשָּׁל לָמָּה הַדָּבָר דּוֹמָה? לְמַלְךָ בֶּשֶׁר וְדָם שֶׁנֶּשְׂא אִשָּׁה, וְהִיָּתָה מִתְבַּיֶּשֶׁת מִלְּפָנָיו. וְנִכְנָסָה אַחוֹתָהּ אֶצְלָה. אָמְרָה לָהּ "עַל מָה נִכְנָסְתָּ לְדָבָר זֶה אֲלֵא שֶׁתִּשְׁמְשִׁי אֶת הַמֶּלֶךְ! הַגִּיִּסִי דַעְתְּךָ וּבֹאִי וְשִׁמְשִׁי אֶת הַמֶּלֶךְ!". כִּי אָמַר מֹשֶׁה לְאֶהֱרֹן "אֶהֱרֹן אַחִי עַל מָה נִתְבַּחַרְתָּ לְהִיּוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל אֲלֵא שֶׁתִּשְׁרַת לְפָנָי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא! הֲגַס דַּעְתְּךָ וּבֹא וְעָבֹד עִבּוֹדְתְּךָ!" (ספרא).

אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן בִּישׁוֹן? "הֲלֹא אֶהֱרֹן אַחִיךָ הַלּוֹי, יַדְעִתִּי כִּי דָבָר יִדְבַר הוּא... וְדָבָר הוּא לָךְ אֵל הָעָם" (שמות ד, יג-טז), "אַתָּה תִּדְבַר אֶת כָּל אֲשֶׁר אֶצְוֶךָ וְאֶהֱרֹן אַחִיךָ יִדְבַר אֵל פְּרַעֲהוּ וְשָׁלַח אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרְצוֹ" (שמות ז, ב). אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן, שְׁעוֹמֵד וּמְדַבֵּר אֵל כָּל עַם יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם, מְבַשֵּׁר לָהֶם אֶת בְּשׂוֹרַת הַגָּאֵלָה, עוֹמֵד מִזֵּל פְּרַעֲהוּ וּמִיֵּצֵג אֶת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וּנְבִיאֵי מֹשֶׁה, בְּדַרְיָשָׁה עֵקֶשֶׁת לְשַׁלַּח אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מֵאֶרְצוֹ, הוּא בִישׁוֹן? הוּא בּוֹשׁ לְגִשְׁתּוֹ אֵל הַמִּזְבֵּחַ? דָּבָר זֶה טְעוּן בְּאוּר.

"וַיִּקְחוּ בְנֵי אֶהֱרֹן נֹדֵב וְאָבִיהוּא אִישׁ מִחֲתָתוֹ וַיִּתְּנוּ בָהֶן אִשׁ וַיִּשְׁיִמוּ עֲלֵיהֶם קִטְרֹת וַיִּקְרְבוּ לְפָנָי ה' אִשׁ זָרָה אֲשֶׁר לֹא צִוִּיתִי אֶתְכֶם. וַתֵּצֵא אִשׁ מִלְּפָנָי יְהוָה וַתֹּאכַל אוֹתְכֶם וַיָּמָתוּ לְפָנָי ה'" (ויקרא י, א-ב). "וַתֵּצֵא אִשׁ" -- רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, לֹא מָתוּ בְנֵי אֶהֱרֹן אֲלֵא עַל יְדֵי שְׁהוּרוֹ הַלָּכָה בְּפָנָי מֹשֶׁה רַבֵּן, רַבִּי יִשְׁמַעֵאל אוֹמֵר, שְׁתוּיִי יִין נִכְנָסוּ לְמִקְדָּשׁ, תִּדְעוּ, שְׁאֲחַר מִיִּתְּנָה הַזְּהִיר הַנּוֹתָרִים שֶׁלֹּא יִכְנָסוּ שְׁתוּיִי יִין לְמִקְדָּשׁ, מִשָּׁל לְמַלְךָ שְׁהִיָּה לוֹ בֵּן בֵּית נְאֻמָּן, מִצָּאוֹ עוֹמֵד עַל פֶּתַח חֲנִיּוֹת, וְהִתִּיז אֶת רֹאשׁוֹ בְּשִׁתִּיקָה, וּמִנָּה בֵּן בֵּית אַחַר תַּחֲתִיו, וְאִין אָנוּ יוֹדְעִים מִפְּנֵי מָה הֵרַג אֶת הָרֹאשׁוֹן, אֲלֵא מִמָּה שֶׁמִּצָּוָה אֶת הַשָּׁנִי וְאָמַר לֹא תִכְנָס בְּפֶתַח חֲנִיּוֹת, אָנוּ יוֹדְעִין שֶׁמִּתּוֹךְ כִּי הֵרַג הָרֹאשׁוֹן, כִּי (ויקרא י, ב): וַתֵּצֵא אִשׁ מִלְּפָנָי ה'

ותאכל אותם, ואין אנו יודעים מפני מה מתו, אלא ממה שמצוה את אהרן ואמר לו (ויקרא י, ט): יין ושכר אל תשת, אנו יודעין מתוך כך שלא מתו אלא מפני היין, לכך חבבו הכתוב לאהרן ויחד אליו הדבור בפני עצמו, שנאמר: יין ושכר אל תשת (רש"י – ויקרא רבה יב, א).

מדוע מתו נדב ואביהוא לפני ה' לדעת רבי ישמעאל, מפני ששתו יין נכנסו למקדש? והלא עדין לא נצטוו על כך, ולא הזהרו על כך, ואין עונשין אלא אם כן מזהירין? וביותר קשה על פי באורו של רבי אליהו מזרחי לרש"י הנ"ל, ש"אשר לא צוה אתם" אינו סבת מיתתם אלא להודיע שמעצמם התנדבו בו ולא שצוה אותם כמו שצוה את אהרן קח לך עגל וכו'. נדב ואביהוא מתנדבים להקריב בבית המקדש, ולא זו בלבד שאינם מקבלים שכר על כך, אלא הם נענשים, ועוד על דבר שלא נצטוו עליו, ולא הזהרו עליו? אתמהה!

"ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר ה' לאמר בקרבי אקדש ועל פני כל העם אכבד וידם אהרן" (ויקרא י, ג). זה דבור נאמר בסיני למשה ולא ידעו עד שבא מעשה לידו. וכיון שבא מעשה לידו אמר לו משה "אהרן אחי לא מתו בניך אלא על קדשת שמו של הקדוש ברוך הוא, שנאמר (שמות כט, מג) "ונעדתי שמה לבני ישראל ונקדש בכבדי" (ספרא). משה רבנו חש בתמיהה הגדולה על מיתתם של נדב ואביהוא, ופונה מיד לאהרן, ומסביר לו את אשר ארע, "הוא אשר דבר ה' לאמר בקרבי אקדש ועל פני כל העם אכבד", נדב ואביהוא לא נענשים על חטא שבצעו, נדב ואביהוא נבחרו לקדש את שם ה' במוותם, חיייהם השלמו על ידי המעשה שעשו, מעשה שעל ידו יקדש שמו של ה' וממנו ילמדו כלם את פרשת שתו יין.

"וידבר ה' אל אהרן לאמר. יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתה בבאכם אל אהל מועד ולא תמתו חקת עולם לדורתכם. ולהבדיל בין הקדש ובין החל ובין הטמא ובין הטהור. ולהורות את בני ישראל את כל החקים אשר דבר ה' אליהם ביד משה" (ויקרא י, ח-יא).

מה באה פרשה זו של שתו יין ללמדנו?! פרשת שתו יין באה ללמדנו איך נגשים אל הקדש, איך נגשים לשרת את ה', איך צריך לנהג כל שליח צבור. שליח צבור הבא לשרת בקדש במיוחד בפעם הראשונה, עליו לגשת בהסוס, מתוך רגש ענוה, מתוך כבוד ראש, כדי לבחון כל דבר לעמק, מתוך צלילות הדעת, רק כך ימנע מטעויות, בתפקידו הרם עלולה כל טעות להיות הרת אסון. נדב ואביהוא נכנסו

שְׁתוּיִי יֵין לְמִקְדָּשׁ, הֵם נִגְשׁוּ לְשֵׁרֵת בְּקִדְשׁ בְּהִתְנַדְּבוּת, לֵלֵא הַוְעָצוֹת
בְּמִשָּׁה רַבְּנוּ, וְלֵלֵא צְלִילוֹת הַדַּעַת, מִיִּתְתֶם מִמְּחִיֶּשֶׁה אֶת הַסִּפְנָה
הַטְּמוּנָה כְּאִשֶׁר נִגְשִׁים לְשֵׁרֵת בְּקִדְשׁ לֵלֵא כְּבֹד רֹאשׁ וְלֵלֵא צְלִילוֹת
הַדַּעַת. לְעַמְתָּם, אֶהְרֵן הַכֹּהֵן, שֶׁלֹּא הִיָּה בִישָׁן כָּלֵל וְעַקֵּר, כְּאִשֶׁר נִקְרָא
עַל יְדֵי מִשָּׁה רַבְּנוּ לְשֵׁרֵת בְּקִדְשׁ בַּפְעַם הָרִאשׁוֹנָה, לֹא נִגַּשׁ בַּפְּזִיזוֹת,
אֲלֹא בּוֹשׁ, וַיֵּרָא לְגִשְׁת, מִתּוֹךְ כְּבֹד רֹאשׁ, מִתּוֹךְ רִגְשׁ אַחֲרֵי־כֵן, עַד
שֶׁאָמַר לוֹ מִשָּׁה, לְמָה אַתָּה בּוֹשׁ, לְכָךְ נִבְחַרְתָּ, וְרַק אַז נִגַּשׁ לְשֵׁרֵת
בְּקִדְשׁ. אֶהְרֵן הַכֹּהֵן שֶׁהֵבִין אִיךְ צְרִיךְ לְגִשְׁת אֶל הַקִּדְשׁ, לֹא הִגִּיב כְּאִשֶׁר
אָמַר לוֹ מִשָּׁה רַבְּנוּ "הוּא אִשֶׁר דָּבַר ה' לֵאמֹר בְּקִרְבִי אֶקְדָּשׁ וְעַל פְּנֵי כָל
הָעָם אֶכְבֹּד", כִּי הוּא הֵבִין אֶת הַמָּסֹר, "וַיֵּדֵם אֶהְרֵן" דְּמָמָה הָאוֹמֶרֶת
הַכֹּל, הוּא הֵבִין אֶת טְעוּתָם שֶׁל נְדָב וְאַבִּיהוּא, בְּאִפְסָן בּוֹ נִגְשׁוּ לְשֵׁרֵת
בְּקִדְשׁ בַּפְּזִיזוֹת וְלֹא מִתּוֹךְ צְלִילוֹת הַדַּעַת, הוּא הֵבִין הֵיטֵב אֶת הַמָּסֹר
שֶׁל "בְּקִרְבִי אֶקְדָּשׁ".

אֶהְרֵן הַכֹּהֵן יֵצֵג בְּכָל יְשׁוּתוֹ וְהִנְהַגְתּוֹ אֶת פְּרִשְׁת שְׁתוּיִי יֵין, אֶת הַחֹבָה
לְגִשְׁת לְשֵׁרֵת בְּקִדְשׁ מִתּוֹךְ עֲנוּה, כְּבֹד רֹאשׁ וְצְלִילוֹת הַדַּעַת, כְּשֶׁקָּרַב
אֶל הַמִּזְבֵּחַ לְרִאשׁוֹנָה, וְכְאִשֶׁר נָדָם בְּעַת שְׁמִשָּׁה רַבְּנוּ אָמַר לוֹ "הוּא
אִשֶׁר דָּבַר ה' לֵאמֹר בְּקִרְבִי אֶקְדָּשׁ" לְאַחַר מִיתַת נְדָב וְאַבִּיהוּא. אָדָם
כִּזֶּה, אֵין רְאוּי מִמֶּנּוּ לְשַׁכֵּר הַגְּדוֹל שֶׁנִּתְיַחַד עִמּוֹ הַדְּבוּר, שֶׁנֶּאֱמַרָה לוֹ
לְבַדּוֹ פְּרִשְׁת שְׁתוּיִי יֵין (רש"י, ויקרא רבה יב, ב).

תַּנּוּ רַבְּנֵי הָעוֹבֵר לְפָנָי הַתְּבָה צְרִיךְ לְסַרְב, וְאִם אֵינוֹ מְסַרְב דּוֹמָה
לְתַבְשִׁיל שְׂאִין בּוֹ מְלַח, וְאִם מְסַרְב יוֹתֵר מִדְּאֵי דּוֹמָה לְתַבְשִׁיל
שֶׁהִקְדִּיחְתּוּ מְלַח, כִּי־צַד הוּא עוֹשֶׂה, פַּעַם רִאשׁוֹנָה יְסַרְב, שְׁנִיָּה
מִהֲבַהֵב, שְׁלִישִׁית פּוֹשֵׁט אֶת רִגְלָיו וַיִּוֹרֵד (בְּרֻכּוֹת לַד. וּנְפִסָּק לְהִלְכָה בְּשׁו"ע
או"ח נג, טז). הַנִּגְשׁ לְרִאשׁוֹנָה לְשֵׁרֵת בְּקִדְשׁ וְלְשֵׁרֵת כְּשֶׁלִּיחַ צְבוּר בְּבֵית
הַכֹּהֵן, צְרִיךְ לְסַרְב מְעַט, כְּמוֹ שֶׁעָשָׂה אֶהְרֵן הַכֹּהֵן כְּשֶׁאָמַר לוֹ מִשָּׁה
רַבְּנוּ "קָרַב אֶל הַמִּזְבֵּחַ", לְהִרְאוֹת מְעַט בּוֹשָׁה, לְגִשְׁת מִתּוֹךְ כְּבֹד רֹאשׁ,
מִתּוֹךְ רִגְשׁ אַחֲרֵי־כֵן, וּמִתּוֹךְ צְלִילוֹת הַדַּעַת.

בְּפְרִשְׁת שְׁתוּיִי יֵין, בָּאָה הַתּוֹרָה הַקְּדוּשָׁה לְלַמְּדֵנוּ אֶת יְסוּד הַיְסוּדוֹת
שֶׁל כָּל שְׁלִיחַ צְבוּר הַנִּגְשׁ לְשֵׁרֵת בְּקִדְשׁ, כֹּהֵן בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, מוֹרָה
הוֹרָאָה, חֲזָן בְּבֵית מִקְדָּשׁ מְעַט אוֹ כָּל תְּפִקִּיד חָשׁוּב אַחֵר, שְׂאִין לְגִשְׁת
אֶל הַקִּדְשׁ מִתּוֹךְ גְּאוּה אֲלֹא מִתּוֹךְ עֲנוּה, אֵין לְעֲשׂוֹת דְּבָרִים מִתּוֹךְ
בְּטַחֲוֹן עֲצָמֵי מְפָרֵז אֲלֹא מִתּוֹךְ בְּטַחֲוֹן בֵּה', אֵין לְנַהֵג בַּפְּזִיזוֹת אֲלֹא
לְשַׁקֵּל דְּבָרִים מִתּוֹךְ כְּבֹד רֹאשׁ, אֵין לְהַכְּנִס מִתּוֹךְ שְׁכָרוֹת אֲלֹא מִתּוֹךְ
צְלִילוֹת הַדַּעַת.

פרשת שמיני

הדאָגה לַחַיִּלִּים יְהוּדִים

**אל תשקצו את נפשתיכם בכל השרץ השרץ ולא
תטמאו בהם ונטמתם בהם** (ויקרא יא, מג)

תנא דבי רבי ישמעאל עברה מטמטמת לבו של אדם שנאמר "ולא תטמאו בהם ונטמתם בהם" אל תקרי ונטמאתם אלא ונטמטם, דהינו מי שאוכל שקצים ורמשים, נבלות וטרפות, מתטמטם לבו ונפשו של האדם עד שאינו מרגיש ומתבונן כלל אחר כך (יומא לט. חפץ חיים על התורה).

החפץ חיים היה פעיל מאוד ודאג שייספקו לחילים יהודים אכל כשר. הוא נהג לנסע לערים רבות בכדי להקים ועדים שידאגו לכך שחילים יהודים יוכלו לאכל מזון כשר. הוא השפיע על פקידי הצבא שיאפשרו הכנסת אכל כשר לתוך מחנות הצבא. הוא הקים ועד מיוחד שנשא את השם "קעסעל כשר", הועד הדפיס עלון מיוחד תחת השם "דבר בעתו", בו הסביר את החשיבות הגדולה של עזרה לנערים יהודים חסרי ישע, שיוכלו לאכל מאכלים כשרים. הוא פנה גם להורי החילים, ובקש מהם לעזור לבניהם בכל האמצעים העומדים לרשותם, בכדי שיוכלו לעבר את תקופת השרות הצבאי בדרך היהדות, ושללא ישפיעו במחנות הצבא מחבריהם הלא יהודים.

החפץ חיים גם הדפיס ספר מיוחד "מחנה ישראל", הלכות והנהגות עבור חילים יהודים, איך להתנהל בכל הזמנים והנסבות, הספר הזה שהדפיס אף הוא ביידיש, היה מורה הדרך לחיל היהודי, איך להשאר יהודי שלם אפילו במצבים קשים ("מאה סיפורים ומשלים מהחפץ חיים" להגר"ש גריינימן זצ"ל – תרגום הרב מ. ל. הכהן הלבפשט).